

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Pesticider og Genteknologi
J.nr. 001-12031 og 001-
12131

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. C og E stillet af Folketingets Miljøudvalg

Spørgsmål C

Hvad kan ministeren oplyse om Miljøministeriets og Miljøstyrelsens praksis omkring pesticidfund i grundvand, og hvad er ministerens kommentar til den kritik, der er rejst af Claus Hansen i artiklen ”Tidligere ansat: Miljøministeriet vildleder og fusker med pesticid-statistik” bragt i Maskinbladet den 26. oktober 2014?

Spørgsmål E

Vil ministeren redegøre for sin holdning til udsagnene i artiklen ” Tidligere ansat: Miljømålinger foretages i forkert grundvand” bragt i Maskinbladet den 6. november, herunder om der er uklarhed i den danske oversættelse af vandrammedirektivet om definitionen af grundvand, og om der udtages prøver i den umættede zone, som rettelig ikke burde indgå i vurderingen af grundvandets tilstand?

Spørgsmålene er stillet efter ønske fra Hans Christian Schmidt (V).

Svar:

Tak for denne lejlighed til at komme i udvalget og drøfte sagen. Da de to spørgsmål er tæt forbundne, vil jeg gerne besvare dem i sammenhæng. Og da der er tale om en række kritikpunkter der vedrører den samme sag, vil jeg gennemgå dem ét ad gangen.

Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg selvfølgelig tager kritikken ganske alvorligt. Det er alvorlige anklager, der bliver rejst i de artikler, der er henvist til. Ord som "fusk" og "vildledning", som der fremgår af de to artikler, er stærke ord.

Jeg er enig med spørgeren i, at det er vigtigt at få kigget sådanne påstande grundigt efter i sømmene. Og når der samtidig er tale om en tidligere medarbejder fra Miljøministeriet, så påkalder det sig opmærksomhed – også udvalgets.

Jeg hilser denne debat velkommen. Vi skal se på hvad der er op og ned i denne sag.

Lad mig starte med nogle mere overordnede betragtninger. Dansk grundvandspolitik har i mange år har bygget på en overordnet strategi om forebyggelse frem for rensning. Det har der været bred opbakning til i Folketinget, og den linje har regeringen også fortsat.

Det er unikt for Danmark, at vi kan pumpe vores grundvand nærmest urensset ud i vandhanerne. Det skal vi værne om.

Det er noget som optager rigtig mange danskere. Vi er stolte af, at vi har rent drikkevand og vil gå rigtig langt for at sikre, at vores børn og børnebørn kan nyde godt af det samme privilegium.

Sammenlignet med de andre EU lande har vi derfor en mere restriktiv tilgang, når vi vurderer risikoen for grundvand ved godkendelsen af sprøjtemidler. Det har vi, fordi vi bruger grundvandet som drikkevand, og fordi vi ønsker, at vores drikkevand skal produceres fra det rene mulige grundvand.

Den restriktive tilgang er gået igen i flere pesticidplaner, og det indgår også i den nuværende sprøjtemiddelstrategi, som et bredt flertal i Folketinget står bag.

Selvfølgelig skal målinger og vurderinger af risikoen for sprøjtemidler ske i overensstemmelse med reglerne, og fakta om resultaterne skal formidles korrekt. Det må der ikke stå tvivl om.

Derfor er jeg også glad for at jeg i dag får lejlighed til at svare på de kritikpunkter, der er rejst i sagen.

Jeg vil nu tage fat på de konkrete kritikpunkter.

I artiklen fra den 26. oktober nævnes det, at Miljøministeriet fuser med den måde resultaterne bliver præsenteret på.

Miljøministeriet fastsætter en prøvetagningsstrategi for grundvandsovervågningen. Strategien fastlægges almindeligvis for en periode på 6 år ad gangen. Den nuværende løber dog fra 2011-15 og er derfor femårig. Det samlede overvågningsprogram hvoraf strategien fremgår sendes i offentlig høring, så det er kendt for organisationer m.fl., hvordan grundvandet overvåges.

Det er Naturstyrelsen, der har ansvaret for at udpege de målesteder, hvorfra prøverne udtages og for at få prøverne analyseret. Resultatet af analyserne samles i en fælles, offentlig tilgængelig database, som kaldes Jupiter.

Miljøministeriet bruger grundvandseksperterne på den nationale, uafhængige forskningsinstitution for grundvand – GEUS – til at behandle og præsentere resultaterne fra grundvandsovervågningen.

Det er altså GEUS, der skriver rapporten og har ansvaret for bearbejdning og fremstilling af data.

I rapporterne bliver der redegjort for måleresultaterne, både for analyser uden fund, analyser med fund under grænseværdien og analyser med fund over grænseværdien. Rapporterne redegør også for, hvordan prøvetagningen er tilrettelagt og for, hvordan data er bearbejdet.

I rapporterne fra GEUS er det f.eks. klart angivet omkring udviklingen i koncentrationer af de

enkelte stoffer at ”*kun analyser med fund af de udvalgte stoffer indgår i beregningerne. Analyser uden fund er således ikke medtaget. ...*”

I Maskinbladet er der rejst kritik af databehandlingen og resultatfremstilling i rapporteringen fra GEUS. Jeg vil gerne medgive, at metoden kunne fremgå tydeligere. Jeg vil gerne medvirke til, at fremstillingen bliver så klar som mulig.

Jeg har derfor bedt om, at GEUS fremover i den årlige afrapportering af grundvandsovervågningen får indarbejdet et metodeafsnit, som klart og tydeligt redegør for, hvilke data der indgår, hvordan data behandles, og hvad der kan udledes af overvågningen – og ikke mindst hvorfor.

Et andet kritikpunkt i artiklen fra den 26. oktober er, at der ikke er en ordentlig prøvetagningsplan, og at Naturstyrelsen hele tiden vælger nye boringer

Jeg kan oplyse, at Naturstyrelsen hvert år udarbejder en plan for prøvetagning for det kommende år. Planen udarbejdes i overensstemmelse med den overordnede prøvetagningsstrategi, der fastlægger rammerne for prøvetagningen.

Påstanden om, at der ikke findes en prøvetagningsplan, er altså ikke rigtig.

Overvågningsprogrammet for grundvand er tilrettelagt, så det lever op til særligt vandrammedirektivets krav.

Det følger af vandrammedirektivet, at overvågningen skal give et overblik over grundvandets kemiske tilstand, og at der skal være fokus på de steder, hvor der kan være en stigning i forekomsten af forurenende stoffer.

Det er dermed rigtigt, som det fremgår af artiklen, at overvågningen er rettet mod de steder, hvor Naturstyrelsen vurderer, at der findes mest forurening i grundvandet – og herunder også pesticider.

Den gældende prøvetagningsstrategi for grundvandsovervågningen blev fastlagt i 2011 under den tidligere regering af en styregruppe for grundvandsovervågningen. Den tidligere Miljøminister har i flere besvarelser til Folketinget redegjort for denne strategi.

Den nuværende regering har ikke ændret i strategien.

Når overvågningen er rettet mod de steder, hvor Naturstyrelsen har vurderet, at der findes mest forurening i grundvandet, er det netop fordi, vandrammedirektivet siger, at overvågningen skal identificere problemområder, hvor der findes forurening af grundvandet, og at overvågningen skal følge udviklingen i problemområderne.

Det er dog væsentligt, at vi stadig overvåger det grundvand, hvor der ikke findes forurenende stoffer. Boringer, der indgår i programmet vil blive undersøgt 2 gange i perioden 2011 – 2015 også selvom der ikke findes forurening i boringerne.

Overvågningsprogrammet dækker altså også boringer, hvor man ikke finder forurening. Overvågningen af de boringer sker så blot med en lavere hyppighed. Også resultaterne af undersøgelserne for de boringer bliver bragt i den årlige overvågningsrapport.

Så svaret på det kritikpunkt er, at der findes en årlig prøvetagningsplan, og den følger den fastlagte prøvetagningsstrategi, som har været i høring.

I artiklen fra den 26. oktober fremgår det endvidere, at Miljøministeriet bevidst fusker med resultaterne, når man i grundvandsrapporten beregner gennemsnit og vildleder om koncentrationsniveauet i grundvandet.

Grundvandsovervågningen er som allerede nævnt særligt rettet mod de steder i grundvandet, hvor der er fundet forurening, og som derfor er i risiko for ikke at kunne opnå god tilstand. Det er i overensstemmelse med vandrammedirektivet.

Overvågningen giver et billede af de steder, som er forurenede, og ikke et generelt eller gennemsnitligt billede af grundvandets tilstand,

hvilket også fremgår af den årlige overvågningsrapport.

De tidsserier GEUS har med i grundvandsovervågningsrapporten viser udviklingen i de boringer, hvor der findes rester af sprøjtemidler. I tidsserierne er der beregnet gennemsnit og medianværdier for at vise, om koncentrationerne er stigende eller faldende.

Det er ikke og bliver ikke fremstillet som et udtryk for den generelle belastning af grundvandet. Det er eksempler på stoffer, som viser, om det faktisk går den rigtige vej med faldende koncentrationer de steder, hvor der er fundet rester af sprøjtemidler.

Tidsserierne viser, at de forbud og begrænsninger, der er indført gennem de sidste 15-20 år har haft effekt.

Det er som sagt GEUS, der som uafhængig institution er ansvarlig for at behandle og rapportere resultatet af grundvandsovervågningen.

Påstanden om at der bevidst fuskes med resultaterne kan jeg derfor ikke genkende, men jeg har i lyset af den rejste kritik bedt Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen om at være særlige opmærksomme på præsentationen af resultaterne i overvågningsrapporten, så de formidles så klart som muligt, og så der ikke drages tvivl om, hvad der rent faktisk kan udledes af rapporten.

Artiklen i Maskinbladet d. 26. oktober nævner, at Miljømyndighederne fordrejer tal om pesticidfund og tegner skræmmebilleder af grundvandets tilstand.

Overvågningen af det danske grundvand viser, at de sprøjtemidler, som bliver godkendt i dag i mindre grad end tidligere ender i grundvandet. Denne positive udvikling har også fremgået af rapporterne. Den seneste rapport fra 2013 har følgende sætning i resuméet: *”Resultaterne viser, at en strammere regulering i anvendelsen af pesticider nu kan ses i det øvre og yngste grundvand.”*

Jeg kan derfor ikke genkende, at der skulle være tale om skræmmebilleder, der omtales i artiklen fra Maskinbladet.

I forhold til den fremførte kritik om, at fund i grundvandsovervågningen betyder, at landbruget må arbejde under unødvendige restriktive vilkår, vil jeg gerne understrege, at godkendelsen af sprøjtemidler til landbruget følger den politiske beslutning om en skrap godkendelsesordning, som vi har besluttet i sprøjtemiddelstrategien. Jeg mener derfor at landbruget arbejder under de vilkår, som der er bred politisk opbakning til.

Godkendelsen sker efter en meget omfattende vurdering, desuden er det ikke grundvandsovervågningen, men varslingsystemet for udvaskning af pesticider til grundvandet, der bruges til overvågning af godkendte sprøjtemidler i Danmark.

Jeg vil nu gå videre til besvarelse af spørgsmål E. I spørgsmålet bliver der spurgt til min holdning, om der er uklarhed i den danske oversættelse af vandrammedirektivets definition af grundvand.

Hertil kan jeg sige, at det er rigtigt, at der er en uoverensstemmelse mellem definitionen af grundvand i den engelske og den danske version af vandrammedirektivet.

Uoverensstemmelsen består i, at der i den danske version tales om "mættede zoner", hvor der i andre versioner, bl.a. den engelske, står "mættet zone".

Det er ikke Miljøministeriet, men Rådet der vedtager og oversætter direktivteksterne. Den nuværende oversættelse er fra 1999, og der er ikke ændret på den siden.

Uoverensstemmelsen har – så vidt jeg er blevet oplyst – ingen betydning for, hvad der i direktivets forstand er grundvand. Så vidt jeg er informeret, har det ikke nogen praktisk betydning, om den mættede zone omtales i ental eller flertal. Det har – forstår jeg – samme faglige betydning, fordi vandrammedirektivet fastsætter, at grundvand skal beskyttes uanset, om det findes i én eller flere mættede zoner.

Dertil kommer, at der findes retningslinjer, der er udarbejdet på EU-niveau, som detaljeret beskriver, hvordan man skal fastsætte miljømål og vurdere grundvandets tilstand, og det er dem,

der er fulgt i den danske implementering af direktivets krav til overvågning.

Men for at rette enhver misforståelse har jeg nu bedt om, at Naturstyrelsen tager kontakt til Rådet for at gøre opmærksom på denne uoverensstemmelse.

Jeg finder det naturligt, at vi gør Rådet opmærksom på uoverensstemmelsen, så der bliver mulighed for – hvis det findes relevant – at få det rettet. Men det er mit indtryk, at det ikke har nogen praktisk betydning. For i overvågningen følger man de retningslinjer, der også er udarbejdet på EU-niveau.

Som jeg nævnte i starten, er det afgørende, at der er tillid til grundvandsovervågningen, da beskyttelsen af grundvandet er noget, der optager os alle. Opsummerende vil jeg sørge for følgende:

- Jeg vil sørge for, at GEUS fremover indarbejder et metodeafsnit i rapporterne om grundvandsovervågningen, som redegør for, hvilke data der indgår, hvordan data behandles, og hvad der kan udledes af data.
- Jeg vil bede Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen i deres dialog med GEUS om fremover at være ekstra opmærksomme på kommunikationen i grundvandsovervågningsrapporten, så der ikke drages tvivl om, hvad der rent faktisk kan udledes af rapporten.

- Til udvalgets orientering, kan de to tiltag komme til at betyde, at udgivelsen af den kommende overvågningsrapport bliver lidt forsinket.
- Med hensyn til uoverensstemmelsen mellem den engelske og den danske definition af grundvand i vandrammedirektivet vil jeg sørge for, at der bliver rettet henvendelse til Rådet om deres vurdering af det forhold.
- Endelig vil jeg gerne tilbyde en teknisk gennemgang. I lyset af sagens tekniske karakter og i lyset af at der er tale om en faglig diskussion, der løbende har fundet sted vil jeg – hvis der findes behov for det – gerne tilbyde udvalgets medlemmer en teknisk gennemgang af grundvandsovervågningen med deltagelse af GEUS, der er ansvarlig for udarbejdelse af rapporten samt Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen i udvalget inden offentliggørelsen af den næste rapport.

Så kan udvalget få lejlighed til også at spørge i dybden til dem, der er fagligt set er ansvarlige for udarbejdelse af rapporten og spørge ind til både prøvetagningsstrategi, overvågningsprogram og GEUS rapport og metode.

Det, synes jeg selv, kunne være nyttigt. Som sagt er der tale om en længerevarende faglig diskussion – forstår jeg, som udvalget kunne

få større indblik i også med repræsentanter fra fagkunds-kaben til stede i udvalget.

Det er et tilbud til udvalget, hvis det kunne have interesse med en teknisk gennemgang.

Som afslutning vil jeg gerne understrege, at vi har en bred aftale om sprøjtemiddelstrategien, og at rammen for de vurderinger der foretages ved behandling af ansøgninger om godkendelser har været drøftet i den forbindelse.

Aftaleparterne bag sprøjtemiddelstrategien har også aftalt, at der gennemføres en international vurdering af den danske godkendelsesordning og grundvandsbeskyttelsen. Her vil de også se på hvordan grundvandsovervågningen fungerer og anvendes.

Arbejdet er i gang og forventes afsluttet først i det nye år, og jeg vil invitere aftaleparterne til en drøftelse, når eksperternes rapport er færdig. Ved den lejlighed vil man også få mulighed for en drøftelse i lyset af denne internationale vurdering. Så vil man få lejlighed til politisk at drøfte om der er ting man ønsker at få taget op i kredsen bag sprøjtemiddelstrategien.